

Vathy Zsuzsa

Ecset és henger

Hencze Tamás festményeiről

Egy kiállítás megnyitása kitüntetett pillanat, a kiállított tárgyak – jelen esetben képek – az alkotóhoz visznek el bennünket. A művek alkotója megmutatja magát nekünk, beavat bennünket jelekkel, formákkal, gesztusokkal és színekkel megfogalmazott világába.

A huszadik században mind több művész dolgozott ki magának egyedül álló technikát. Ecset helyett szórópisztolyt használt, olajfesték helyett vegyi átalakulásra kész emulziókat, fényérzékeny vegyületeket. A cél az egyedül rá jellemző szín, forma vagy fényhatás elérése volt. Hencze Tamás műtermében a festő szerszáma az ecseten kívül a henger. Pici, néhány centiméterestől a negyven-negyvenöt centisig.

Ha a művészt Rembrandt, vagy akár Csontváry önarcképe alapján akarjuk magunk elé képzelni – állványra kifeszített vászon, a festő bal kezében paletta, a jobban ecset, a mellén kötény, a fején sapka –, csalódunk. Hencze Tamás nagy méretű képei asztalon, és pedig nagy méretű asztalon készülnek. A korábbiak, az akció vagy gesztus festészet idejéből származók, esetleg nem is az asztalon, hanem a műterem padlóján, a földön készültek. Egy műtermi fénykép tanúsága szerint az ecset, a kéz, a szem, a guggoló test egyformán részt vesznek a kép elkészítésében: átadják az öröm, csodálkozás, meghökkenés sok lehetséges, de végső formájában mégis egyszeri és megismételhetetlen gesztusát.

A kortárs képzőművészet teoretikusai szerint a modern művész egyszerre képromboló eretnek, és egyszerre rajongó hívő. Képzletünkre van bízva, hogy Hencze Tamásban, amikor pályája elején, mint fiatal kirakatrendező, dekoratőr és grafikus, elment Párizsba, egy futballmeccsre szervezett társasutazással; majd a jegyet eladta, és meccs helyett végigjárta a modern művészet múzeumait, képtárait – milyen tabuk, ideák, örökérvényű szabályok sülyedtek el.

Hazajötte után jó ideig egyáltalán nem tudott festeni, majd felfedezte, hogy munkaeszköze, a kirakatrendezők és grafikusok gumihengere nemcsak nagy felületeket tud bemázolni, hanem sajátos formák létrehozására is képes, s ezeknek a formáknak az ismétlődése, ritmusa, sűrűsége megint új formációkat teremhet, – és akkor még nem beszélünk a színekről, a színfoltok határaitól, a méretekről.

Amikor az utcáról belépünk egy kiállítóterembe, magunk mögött hagyjuk a mindennapi élet hangjait, tárgyait, a buszmegállóban várakozó embereket, az újságárus pavilonját, a taxisofőröket. Belépünk egy másik helyre, a médiumként megjelenő képek közé – Fehér tér, Vörös háromszög, Fekete trapéz, Fehér trapéz, Triptichon, Töredékek, Fényjelek –, s ezek a képek átvisznek bennünket a műalkotások világába, a *formák* világába. Ez a művészet. Ennyi.

Hencze Tamás Szekszárdon született, Pápán járt iskolába, ott érettségizett. Rajztanára és első mestere A. Tóth Sándor volt. Festői pályájának első felében – irigylésre méltó szerencsével – Korniss Dezső tanítványának és barátjának mondhatja magát. Büszke rá, hogy Kassákkal is megismerkedett, egy újpesti kiállításon, Hencze egyik képére rámutatott, azt mondta, „az a piros ott jó”. A hatvanas évek végén az „Ipartervek”-nek nevezett progresszív festőkhöz tartozik, zugkiállításokat rendeznek, kiállításait megnyitják, bezárják, megnyitják, megint bezárják. – 1980-ban kiállít a XXXIV. Velencei Biennálén, nyolc évvel később részt vesz a Szöuli Művészeti Olimpián. Érdemes Művész, 1997-ben a Műcsarnok megrendezte a retrospektív kiállítását.

Pályájának egyik legnagyobb öröme, hogy 2000-ben, Párizsban a Jue de Pommes-ban, ugyanabban a múzeumban, ahol negyven évvel korábban a modern, európai festők képeit láthatta – a Közép- és Kelet-Európai festőket bemutató kiállításon az ő képei is ott voltak, egy termet megtöltöttek a képei.